

ГОДИШЕН ОТЧЕТ
ЗА 2025 г.
НА
ИНСТИТУТ ЗА БАЛКАНИСТИКА
С ЦЕНТЪР ПО ТРАКОЛОГИЯ
„ПРОФ. АЛЕКСАНДЪР ФОЛ“,
БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

София, 2026 г.

Отчетът е приет от Общото събрание на учените в Института за балканистика с Център по тракология „Проф. Александър Фол“ на 27 януари 2026 г., Протокол № 2

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Проблематика на звеното	3
1.1. Преглед на изпълнението на целите (стратегически и оперативни) на звеното.....	3
1.2. Изпълнение на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017–2030	7
1.3. Ползи и ефекти за обществото от извършената дейност	8
1.4. Взаимоотношения с други институции	10
1.5. Общонационални и оперативни действия, обслужващи държавата	12
2. Резултати от научноизследователската дейност през 2025 г.	15
2.1. Най-значимо научно постижение	21
2.2. Най-значимо научно-приложно постижение	22
3. Международно научно сътрудничество на звеното	23
4. Участие на звеното в подготовката на специалисти	24
5. Иновационна дейност на звеното и анализ на нейната ефективност	26
6. Стопанска дейност на звеното	27
7. Кратък анализ на финансовото състояние на звеното за 2025 г.	28
8. Информационна дейност на звеното	29
9. Информация за Научния съвет на звеното	31
10. Копие от Правилника за работа на звеното.....	32
11. Списък на използваните съкращения.....	32

1. ПРОБЛЕМАТИКА НА ЗВЕНОТО

1.1. Преглед на изпълнението на целите (стратегически и оперативни) на звеното, оценка и анализ на постигнатите резултати и на перспективите на звеното в съответствие с неговата мисия и приоритети, съобразени с утвърдените научни тематика.

Институтът за балканистика с Център по тракология „Проф. Александър Фол“ (ИБЦТ–БАН) е единственото звено в Българската академия на науките, което е специализирано в проучването на историческите, културните, социалните и религиозните процеси в балканския регион. Институтът е водещ изследователски и образователен център за езиците, историята, културата и съвременното развитие на Балканите. Освен в широката област на балканистиката в него се провеждат интердисциплинарни и сравнителни изследвания по тракология, византинистика, османистика, тюркология, европеистика и политология.

Стратегическите и оперативни цели на ИБЦТ–БАН са свързани с проучването на социалната, културната, икономическата и политическата история на балканските народи и държави от дълбока древност до наши дни. Учени от ИБЦТ са специализирани в изработването на актуални анализи, свързани с оперативното, експертното и информационното обслужване на българската държава и общество. Високото ниво на научната продукция на звеното го прави добре разпознаваемо в чужбина, а високата квалификация на специалистите намира приложение при обучението на студенти, докторанти и специализанти в областта на балканистиката, тракологията и други хуманитарни дисциплини.

Водещите цели на звеното за 2025 г. бяха:

1. Разширяване на международното научно сътрудничество.
2. Повишаване на количеството и качеството на международно видимата научна продукция на учените от ИБЦТ–БАН.

3. Осигуряване на висока квалификация, ефективно кариерно развитие и повишаване на жизнения стандарт и социалния статус на учените и докторантите от ИБЦТ–БАН.

1. През изминалата година успешно бе разширено международното сътрудничество на ИБЦТ–БАН с многобройни чуждестранни научни институции и университети. Сред партньорските институти на ИБЦТ през 2025 г. са: Националният център за научни изследвания на Франция (CNRS); Graduate School of Foreign Studies at Osaka University, Япония; The Reich Laboratory at Harvard Medical School, United States of America; Харківська державна академия култури (ХДАК), Украйна; Университет за социални и политически науки „Пантион“, Атина, Гърция; University of Innsbruck, Австрия; Балканолошки и Византолошки институт към Сръбската академия на науките и изкуствата (САНИ); Академия за албанистика в Тирана, Албания; Udine University, Italy (Erasmus + Inter-institutional agreement for calls); Sorbonne Nouvelle Université – Paris 3; Пекинският университет за чужди езици; Карл-Франценс Университет в Грац; Институт за югоизточноевропейски изследвания към Румънската академия; Солунски университет „Аристотел“; Национален институт за изследване на тоталитаризма към Румънската академия; Институт за история „Проф. Н. Йорга“ към Румънската академия; Global Young Academy – GYA; Университет „Демокрит“, Комотини, Гърция; Институтът за византинистика и неогрецистика на Виенския университет; Институт за история на хърватската литература, театър и музика към Хърватската академия за науки и изкуства; Институт за ориенталистика, Национална академия на науките на Република Армения; Университет на Македония – Солун, Гърция; Институт Конфуций – София.

През изминалата година 41 учени от звеното са участвали в 52 международни научни форуми, като са изнесли 96 доклада. Седемнадесет учени от чужбина са пребивавали в България през 2025 г. като гости на ИБЦТ–БАН. Звеното е участвало в седем международни проекта по ЕБР (с Византолошки и Балканолошки институт – САНИ; Национален институт за изследване на тоталитаризма, Институт по история „Николае Йорга“ и Институт за югоизточноевропейски изследвания към Румънската академия; Солунски университет „Аристотел“, Институт за история на хърватската литература,

театър и музика и Отделение за исторически науки към Хърватската академия за наука и изкуство).

Бяха одобрени пет нови международни проекта по ЕБР, които започват през 2026 г. – (1) „Византия и нейните съседи: съперничество и диалог“ с партньор: Византоложки институт, Сръбска академия на науките и изкуствата, ръководител на проекта от българска страна: доц. д-р Владислав Иванов; „Езиците и културите в Югоизточна Европа и техният диалог с други европейски култури от филологически и антропологически ракурс“ с партньор: Институт за югоизточноевропейски изследвания, Румънска академия, ръководител на проекта от българска страна: проф. д-р Лора Тасева; „Социални и религиозни взаимодействия от двете страни на Дунава, XV–XIX в.“ с партньор: Институт за история „Николае Йорга“, Румънска академия; „Преплетените истории на България и Румъния (XIX–XXI в.)“ с партньор: Институт за югоизточноевропейски изследвания, Румънска академия, ръководител на проекта от българска страна: чл.-кор проф. дин Александър Костов и „Културни взаимодействия между арменци и българи в историята и настоящето“ с партньор Институт за ориенталистика към Националната академия на науките на Република Армения, ръководител на проекта от българска страна: проф. Румяна Ил. Прешленова.

За добрата международна видимост и авторитет на ИБЦТ свидетелстват и следните награди, с които бяха отличени учени от звеното:

Директорът на ИБЦТ–БАН, проф. Румяна Прешленова бе удостоена със званието Кавалер на ордена на Академичните палми на Република Франция (*L'ordre des Palmes académiques, grade de chevalier*) за 2025 г. Това е едно от най-високите отличия, свидетелстващо за признанието на Франция за нейния принос към френско-българското сътрудничество в областта на висшето образование и научните изследвания. Ордена бе връчен от Н. Пр. Мари Дюмулен, новоназначен извънреден и пълномощен посланик на Република Франция в България, на тържествена церемония на 12 ноември 2025 г. във Френското посолство (линк: <https://www.bas.bg/?p=60579>).

На церемония в град Тузла, Босна и Херцеговина, д-р Ангел Златков беше удостоен с наградата за млад учен „Данубиус“ на Федералното министерство на жените, науката и научните изследвания на Република Австрия и Института за Дунавския регион и

Централна Европа (линк: <https://www.bas.bg/?p=60623>). Гл. ас. д-р Александра Миланова беше избрана в Глобалната младежка академия (Global Young Academy – GYA) като пръв български представител сред стотици кандидати от цял свят заради своите високи академични постижения, международни изяви и обществена ангажираност (линк: <https://www.bas.bg/?p=55463>).

2. През 2025 г. броят на излезлите от печат публикации на учените от звеното, реферирани в Web of Science, Scopus и ERIN+, бе общо 40, като 15 от тях бяха в научни издания с най-високия статус Q1, 10 – с Q2, 8 – с Q3. Още два материала със статус Q1 и Q3 са приети за публикуване. Това е чувствително нарастване спрямо миналогодишните резултати, когато публикациите с Q1 бяха само 5, а с Q2 също 5. Преобладаващата част от посочените материали са публикувани на чужди езици в престижни научни списания. Броят на забелязаните цитирания в Web of Science и Scopus за 2025 г. е 128 на 80 публикации на учени от ИБЦТ. Общият брой на цитираните публикации на учени от ИБЦТ е 216, а всички цитиращи източници са 376. Излезлите от печат публикации на звеното през 2025 г. са общо 198.

3. В резултат на усилията на ръководството на БАН стипендията на докторантите в ИБЦТ бе увеличена (от 1 227 лв. на 1 562 лв.). Увеличена бе и средната годишна брутна заплата на учените, която за 2025 г. е в размер на 41 423 лв., а за предишната година е възлизала на 37 700 лв.

През 2025 г. в ИБЦТ–БАН се обучаваха общо тринадесет докторанти, от които 11 в редовна, 1 в задочна форма на обучение, и 1 – на самостоятелна подготовка. Двама докторанти (Семра Мустафа Ахмед и Милен Красимиров Марков) приключиха успешно обучението си, като защитиха дисертационните си трудове и получиха докторска степен. Един докторант бе отчислен с право на защита. След защитата си д-р Милен Марков бе назначен на работа като историк в секция „Средновековни Балкани“ на ИБЦТ–БАН. В звеното беше обучаван и един специализант.

В рамките на изминалата година един учен от звеното (М. Карагъзов) спечели обявения конкурс за главен асистент на секция „Съвременни Балкани“. Трима учени (Г. Ковачев, Н. Сираков, Е. Василева) спечелиха конкурси за доцент, а един от утвърдените специалисти на ИБЦТ (А. Балчева) спечели конкурс за професор.

1.2. Изпълнение на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030 https://www.mon.bg/nfs/2018/01/ssstrategy_2030_bg.pdf

Дейността на ИБЦТ–БАН отговаря на основните направления в Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2017–2030 г. (НСРНИ). Посочените по-горе водещи цели на звеното (Разширяване на международното научно сътрудничество и повишаване на количеството и качеството на международно видимата научна продукция на учените от ИБЦТ–БАН) и постигнатите по тях резултати за 2025 г. включват реализирането на следните специфични цели на НСРНИ: (1.) Осигуряване на висока квалификация и ефективно кариерно развитие на учените, основано на високо ниво на научните изследвания; (4.) Развитие, поддържане и ефективно използване на модерна научна инфраструктура, балансирана по тематични области и региони, и осигуряване на необходим достъп до европейска и международна научна инфраструктура; (5.) Устойчиво възстановяване на международните позиции на страната по количество и качество на международно видимата научна продукция и (9.) Разширяване на участието на българската научна общност в европейското изследователско пространство и разширяване на международното научно сътрудничество. България да се превърне в привлекателен център за авангардни научни изследвания, в страната да се задържат млади и водещи учени и да се издигнат позициите ѝ в областта на науката. Третата водеща цел на звеното (осигуряване на висока квалификация, ефективно кариерно развитие и повишаване на жизнения стандарт и социалния статус на учените и докторантите от ИБЦТ–БАН) и постигнатите по нея резултати през 2025 г. отговарят на втора специфична цел на НСРНИ.

По-конкретно през 2025 г. бе реализирано международно сътрудничество на звеното, включително с нови проекти (посочени в т. 1.1), с общо двадесет и шест чуждестранни научни институции и университети. 41 учени от звеното взеха участие

в 52 международни конференции с 96 доклада. Научни колективи от ИБЦТ–БАН са участвали в седем международни проекта по ЕБР. Директорът на института проф. Р. Прешленова и двама млади учени получиха престижни международни награди. Международната позиция на учените от ИБЦТ–БАН бе подобрена чрез повишаване качеството на международно видимата продукция и количеството контакти с чуждестранни научни институции и университети. Петнадесет (15) излезли от печат публикации на учени от звеното бяха с най-високия статус Q1, 10 – с Q2, 8 – с Q3 и 2 – с Q4. Още два материала със статус Q1 и Q3 са приети за публикуване. Това е чувствително нарастване спрямо миналогодишните резултати. Броят на забелязаните цитирания в Web of Science и Scopus на учени от ИБЦТ също е нараснал спрямо предходната. За наблюдаваното увеличение несъмнено важна роля има повишаването на международния научен рейтинг на авторитетното периодично издание на звеното *Etudes balkaniques*. През годината са взети мерки за повишаване на рейтинга и на други издания на ИБЦТ, за които се очаква да дадат резултат през 2026 г. Чувствително бе увеличена стипендията на докторантите в ИБЦТ, като в звеното се обучаваха общо 13 докторанти и 1 специализант. Петима учени спечелиха конкурси за академично израстване, а един от двамата защитили дисертационния си труд докторанти бе назначен на основен трудов договор в института.

1.3. Ползи и ефекти за обществото от извършената дейност.

През 2025 г. ИБЦТ–БАН запази водещите си позиции в балканистичните изследвания в страната и региона, като постигна добри резултати по отношение на своята ефективност и видимост на извършените дейности.

Експертната роля на учените от ИБЦТ–БАН бе утвърдена чрез тяхното участие и провеждане през 2025 г. на общо 62 публични лекции и медийни изяви, възложени от звеното или от ръководството на БАН и 107 други лекции, медийни или обществени изяви. През изминалата година 59 учени от звеното изнесоха 225 доклада на 107 различни научни конференции и семинари, проведени в България, Румъния, Италия, Турция, Украйна, Русия, Белгия, САЩ, Сърбия, Хърватия, Гърция,

Полша Индия, Австрия, Франция, Северна Македония, Германия, Китай, Чехия, Южна Африка, Хонконг, Азербайджан.

Издадени бяха 7 научни монографии и 9 тематични научни сборника, като приети за печат са още два сборника.

Бяха проведени 18 национални и международни научни форуми, на които ИБЦТ–БАН беше организатор или съорганизатор.

През 2025 г. учените от ИБЦТ–БАН са работили общо по 37 национални, бюджетни и международни проекти, като в 32 от тях ИБЦТ–БАН е водеща организация.

Приключена е работа по 15 научни проекта и са били одобрени четири нови проекта.

През 2025 г. учени от ИБЦТ са участвали в 8 научни мрежи, 5 от които са международни, и в общо 45 външни за института научни проекти.

През изминалата година ИБЦТ е представил общо 14 пъти свои изложби в страната и чужбина. Сред тях могат да се отличат по-големите успех представяния на фотоизложбата „Древните съкровища на България/Ancient Treasures of Bulgaria“ в столиците и други градове на Мексико, Финландия, Коста Рика, Чехия, Пакистан, Франция; постерната изложба „Египетските култове край Черно море“ – в историческите музеи на Бургас и Созопол; изложбата „Хървати и българи през вековете. Културна дипломация и междуакадемично сътрудничество/Hrvati i Bugari kroz stoljeća. Kulturna diplomacija i međukademska suradnja“ в Загреб и интересната експозиция „По следите на кучето в Древна Тракия/Tracking the Dog Echoes from Ancient Thrace“ в историческия музей на Асеновград.

Учените от звеното проведоха 169 публични лекции и други обществени изяви за популяризиране на научни постижения, от които 62 бяха възложени от звеното. Сред споменатите изяви трябва да се отбележат общо 98 участия на учените от ИБЦТ в български и чуждестранни телевизионни и радио предавания и интернет подкасти.

1.4. Взаимоотношения с други институции.

Сътрудничеството с различни научни и обществени институции в страната е важна и неделима част от работата на ИБЦТ–БАН. През 2025 г. продължиха съвместните дейности с дългогодишни партньори и бе установено сътрудничество с нови. Под различни форми бе реализирано сътрудничество с български университети и научни институти, сред които Държавен културен институт към Министъра на външните работи на Република България, СУ „Св. Климент Охридски“, ВТУ „Св. Кирил и Методий“, ПУ „Паисий Хилендарски“, ЮЗУ „Неофит Рилски“, Нов български университет (НБУ), Университет по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ), Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“, Национален исторически музей, Министерски съвет, Министерство на образованието и науката, Министерство на културата, Национален археологически институт с музей към БАН, Институт за исторически изследвания към БАН, Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей към БАН, Военна академия „Георги С. Раковски“, ДА „Архиви“ и др.

През изминалата година продължи взаимодействието на ИБЦТ–БАН с регионалните музеи в страната, като под различни форми бе осъществена съвместна дейност с Регионален исторически музей (РИМ)–Монтана, РИМ–София, РИМ „Д-р Симеон Табаков“–Сливен, РИМ–Силистра, Археологически музей–Сандански и Музей за историята на град Мелник, Регионален етнографски музей на открито (РЕМО)–„Етър“ Габрово, Археологически музей–Созопол, РИМ–Бургас, РИМ–Пловдив, РИМ–Видин и др.

Специално отбелязване заслужава продължаващото сътрудничество между ИБЦТ и научните и обществени институции в гр. Монтана, във връзка с което чл.-кор. проф. д.и.н. Александър Костов бе удостоен с Почетния знак на общината. На 6 юни 2025 г. в гр. Монтана се проведе конференцията „Българският Северозапад в Европейския Югоизток през вековете“, организирана от филиала на ИБЦТ–БАН и местния Регионален академичен център в партньорство с Община Монтана и Регионален исторически музей – Монтана. В резултат от успешната съвместна работа през 2025

г. бе издаден и тематичният сборник „Българският Северозапад в научните изследвания и художествената литература“.

ИБЦТ–БАН продължи и започна нови международни сътрудничества с научни институции като Националния център за научни изследвания на Франция (CNRS); Graduate School of Foreign Studies at Osaka University, Япония; The Reich Laboratory at Harvard Medical School, United States of America; Харківська державна академия култури (ХДАК), Украйна; Румънската академия на науките; Университет за социални и политически науки „Пантион“, Атина, Гърция; University of Innsbruck, Австрия; Балканолошки и Византолошки институт към Сръбската академия на науките и изкуствата (САНИ); Академия за албанистика в Тирана, Албания; Udine University, Italy (Erasmus + Inter-institutional agreement for calls); Université Sorbonne Nouvelle – Paris 3; Пекиния университет за чужди езици; Карл-Франценс Университет в Грац; Институт за югоизточноевропейски изследвания към Румънската академия; Солунски университет „Аристотел“; Национален институт за изследване на тоталитаризма към Румънската академия; Институт за история „Проф. Н. Йорга“ към Румънската академия; Global Young Academy – GYA; Университет „Демокрит“, Комотини, Гърция; Института за византинистика и неогрецистика на Виенския университет; Институт за история на хърватската литература, театър и музика към Хърватската академия за науки и изкуства; Институт за ориенталистика, Национална академия на науките на Република Армения; Университет на Македония – Солун, Гърция; Институт Конфуций – София.

През 2025 г. учени от ИБЦТ–БАН взеха активно участие в работата на редица чуждестранни институции като: Harvard University, USA (вкл. Davis Center for Russian and Eurasian Studies); Ludwig Boltzmann Institute for Research on the Consequences of War, Австрия; Университет в Удине, Италия; Университет в Любляна, Словения; European Research Council (ERC); Hrvatska zaklada za znanost (Croatian Science Foundation); Университета в Кьолн, Федерална република Германия; Австрийския научен фонд (FWF) и др.

В рамките на традиционното за Института партньорство с дипломатическите и научни чуждестранни представителства у нас тази година бяха организирани

съвместни събития с ръководителите на Посолството на Република Франция в България и Френския институт, Посолството на Република Гърция в България, Посолството на Република Хърватия в България, Посолството на Република Словения в България, Посолството на Република Албания в България, Посолството на Република Полша в България и Полския институт в София, Посолството на Федерална република Германия в България, Гьоте-институт в София и др.

1.5. Общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата

Проф. Р. Прешленова участва в заседанията на Комисията за подбор на преподаватели по български език и литература в чуждестранни университети на МОН.

През изминалата година продължи работата на научни екипи от звеното по проекти в рамките на националните и международни научни инфраструктури ИНФРАМАТ, „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“ – МОН, КЛаДА-БГ, Устойчиво развитие на Център за върхови постижения „Наследство.БГ“.

В изпълнение на Национална пътна карта за научна инфраструктура ИНФРАМАТ ИБЦТ–БАН (с координатор за звеното проф. Р. Прешленова) проведе:

– Научна конференция с международно участие на тема „Културното наследство в дигиталната ера“ (30 юли 2025 г. в зала „Акад. Иван Гешов“ в БАН). Сесиите на конференцията бяха посветени на културното наследство като онлайн ресурс и на миналото, настоящето и бъдещето на енциклопедиите. Сред участниците във форума бяха акад. Илза Пъжева, ръководител на Проект „Българска енциклопедия“; проф. Весела Цакова, главен координатор на Консорциум за Модерна изследователска инфраструктура в подкрепа на науката, културата и технологичното развитие, част от Национална пътна карта за научна инфраструктура ИНФРАМАТ; Хари Фервайен, генерален директор на Фондация *Europeana*; Кирил Вълчев, генерален директор на Българската телеграфна агенция (БТА); учени от ИБЦТ, Институт по физикохимия, Национален археологически институт с музей, Научен център „Българска енциклопедия“, Институт за информационни и комуникационни технологии, СУ „Св. Климент Охридски“.

От учени на ИБЦТ в рамките на Националната научна програма „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“ на МОН (с координатор за звеното проф. Р. Прешленова) бе подготвен и издаден сборникът “Living Bridges Across Time. 12th Joint Conference of Bulgarian and North American Scholars / Живи мостове във времето XII-та съвместна конференция на български и американски учени”. Публикуван от Академичното издателство „Проф. Марин Дринов“, сборникът е под редакцията на Александър Костов, Анисава Милтенова и Трейси Спийд и включва материали от двустранната научна конференция, проведена на 15 и 16 юни 2024 г. в София, в която участваха български и американски учени.

В рамките на същата научна програма („Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“) учени от звеното организираха и проведоха следните събития:

- публична лекция на проф. Петер Шрайнер от Кьолнския университет на тема “John Skylitses and Bulgaria” (на 15 май 2025 г.).
- публична лекция на проф. Чен Ин от Пекинския университет за чужди езици на тема „Развитие на българистиката в Китай: история и постижения“ (на 16 септември 2025 г.).
- публична лекция на проф. Волфганг Хьопкен от Лайпцигския университет, гостуващ чуждестранен българист, на тема: “Unifications” in Modern European History: Contextualizing “1885” (на 18 септември 2025 г.).
- представяне на сборника “Living Bridges Across Time. 12th Joint Conference of Bulgarian and North American Scholars / Живи мостове във времето XII-та съвместна конференция на български и американски учени” (на 14 октомври 2025 г.).

В рамките на Националната интердисциплинарна изследователска Е-инфраструктура за ресурси и технологии за българското езиково и културно наследство КЛАДА-БГ бяха организирани и проведени следните събития по проект „Исторически хамелеони“ на ИБЦТ-БАН (проектът „Исторически хамелеони“ се осъществява от екип на ИБЦТ-БАН с подкрепата на изследователи от ИИКТ-БАН и Научноинформационен център „Българска енциклопедия“-БАН):

- Дискусия, посветена на понятието “феодализъм” (на 6 март 2025 г.)
- Дискусия, посветена на понятието „брак“ (на 9 юни 2025 г.)
- Дискусия, посветена на понятието „град“ (на 4 юли 2025 г.).

В изпълнение на дейност Б „Непознатите Балкани“, проект BG16RFPR002-1.014-0011 Устойчиво развитие на Център за върхови постижения „Наследство.БГ“ беше организирана трета кръгла маса „Непознатите Балкани“ на тема „Изпървом бе водата“ (на 27 и 28 ноември 2025 г.). В рамките на проект „Непознатите Балкани: За историческия роман“ бяха организирани и проведени следните събития:

- Дискусия, посветена на романа „Възвишение“ на Милен Русков (на 4 април 2025 г.).
- Дискусия, посветена на филма „Възвишение“, създаден по едноименния роман на Милен Русков и адаптиран за големия екран от Виктор Божинов (на 11 април 2025 г.).
- Дискусия, посветена на романа на Тихомир Тодоров „Иваниша от Севера“ (на 21 май 2025 г.).
- Дискусия за историческия роман „Рана“ на Захари Карабашлиев (на 20 юни 2025 г.).
- Дискусия, посветена на романа „Случаят Джем“ на Вера Мутафчиева (на 12 септември 2025 г.).
- Дискусия, посветена на романа „Реките на времето“ на Евгения Кръстева-Благоева (на 17 октомври 2025 г.).
- Дискусия, посветена на романа „Аз още броя дните“ на Георги Бърдаров (на 19 декември 2025 г.).

През изминалата година двама учени от звеното са изготвили: една експертиза за Президентството на Република България, едно становище за Национален Фонд „Култура“, една консултация за Посолството на Република Франция в България и Френския институт и една концепция за представяне на изложба за централата на ЮНЕСКО в Париж.

2. РЕЗУЛТАТИ ОТ НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ ПРЕЗ 2025 Г.

През 2025 г. учените от звеното са публикували 198 монографии, студии и статии. Общият брой на цитираните публикации на учени от ИБЦТ е 216, а на цитиращите ги източници – 376. Броят на публикациите на учените от звеното, реферирани в Web of Science, Scopus и ERIH+, е 40, като 15 от тях са в издания с най-високия статус Q1. Приетите за публикуване и реферирани в Web of Science, Scopus и ERIH+ материали са два. Преобладаващата част от реферираните материали са публикувани на чужди езици в престижни научни списания. Броят на забелязаните цитирания в Web of Science и Scopus за 2025 г. е 128 на 80 публикации на учени от ИБЦТ. Двадесет и седем учени от ИБЦТ–БАН в ролята си на научни експерти са изготвили общо 96 публични и анонимни рецензии за научни публикации (книги, статии, студии).

Монографии на учени от ИБЦТ–БАН, издадени през 2025 г.

1. Orlin Sabev. Spiritus Roberti: Shaping New Minds and Robert College in Late Ottoman Society (1863-1923). Parkville, Forum Tauri Press, 2025, ISBN: 978-605-74621-8-3, 432 с.
2. Orlin Sabev. The Müteferrika Press: Arabic Typography in an Ottoman Context. De Gruyter, 2025, ISBN: 978-3-11-138491-7, 404 с.
3. Антоанета Балчева. Култура на пътуването. Преплетени текстове и съдби на българи и хървати от края на XIX до средата на XX век. Институт за балканистика с Център по тракология, БАН, 2025, ISBN: 978-619-7179-64-4, 274 с.
4. Елмира Василева. Протестантски мисии в европейските провинции на Османската империя. Дейността на Американския съвет на пълномощниците на мисиите в чужбина (XIX век - до Първата световна война). Институт за балканистика с Център по тракология, БАН, 2025, ISBN: 978-619-7179-63-7, 406 с.
5. Самуил Камбуров. Ливан между Изтока и Запада. Издателство „Изток-Запад“, 2025, ISBN:978-619-01-1665-3, 248 с.
6. Людмила Миндова. Домът на бездомния. Софийският храм „Света Троица“ в едноименния квартал. Издателство „Изток-Запад“, 2025, ISBN: 978-619-01-1614-1, 144 с.

7. Марияна Стамова. Република Македония – аспекти, проблеми и насоки на развитие (1991–2021). Тематични изследвания. Иван Сапунджиев – ЕООД, Кюстендил-Габрово, 2025, ISBN: 978-619-7716-05-4, 242 с.

Тематични научни сборници, издадени от ИБЦТ-БАН и учени от звеното през 2025 г.

1. The Cult of the Ruler in Antiquity and the Middle Ages, ed. K. Yordanov, T. Chobanov, Institute of Balkan Studies & Centre of Thracology – BAS, ISSN: 0324-1645.

2. Bulgaria and the Modern Turkish State, ed. K. Peeva, Institute of Balkan Studies & Centre of Thracology – BAS, ISSN: 0324-1645.

3. Тракия и траките в извороведската перспектива: изследвания (Studia Thracica 16), ред. К. Стоев, И. Топалилов, Ст. Янакиев, Ст. Димитрова, Институт за балканистика с Център по тракология, БАН, ISBN: 978-619-7179-59-0.

4. Българският Северозапад в научните изследвания и художествената литература, ред. Ал. Костов, ИК „Тендрил“, ISBN: 978-619-7812-00-8.

5. Living Bridges Across Time: 12th Joint Conference of Bulgarian and North American Scholars, 15-17 June 2024, Sofia., ed. Al. Kostov. Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“. ISBN: 978-619-245-543-9

6. Balkan Perspectives of Europe. Between East and West, ed. El. Naxidou, Yura Konstantinova, Routledge, ISBN: 978-103-289-515-4.

7. Cultural Diplomacy and the Balkans: Achievements and Challenges in the Present Time, ed. Al. Milanova, Institute of Balkan Studies & Centre of Thracology, Bulgarian Academy of Sciences, Professor Marin Drinov Publishing House of the Bulgarian Academy of Sciences, ISBN: 978-619-7179-71-2, ISBN: 978-619-245-588-0.

8. Континуитет, единство, културно и езиково разнообразие в Югоизточна Европа (от Средновековието до днес), ред. Л. Тасева, ИБЦТ–БАН, ISBN: 978-619-7179-69-9.

9. Турската модерност - политически, социални и културни измерения XIX – XX в., ред. К. Пеева, Институт за балканистика с Център по тракология „Проф. Александър Фол“ при Българската академия на науките, ISBN: 978-619-7179-61-3.

През изминалата година учени от звеното бяха главни редактори на следните научни периодични издания на ИБЦТ–БАН:

Etudes balkaniques 1-4 (2025), Institute of Balkan Studies & Centre of Thracology – BAS, ISSN: 0324-1645, гл. ред. проф. Р. Заимова, link: <https://etudesbalk.org/>

Балкани 14 (2025), Институт за балканистика с Център по тракология, ISSN: 1314-4103, гл. ред. чл.-кор. проф. Ал. Костов, link: <https://www.balkani-bg.com/>

The Obscured Balkans 2 (2025), проф. Ал. Костов, доц. Зл. Герджикова, Институт за балканистика с Център по тракология, ISSN: 3033-1331 (online), link: <https://www.obscuredbalkans.com/journal-volume-2/>

Thracia, глав. ред. доц. И. Топалилов, ISSN 0204-9872. link: <https://www.balkanstudies.bg/bg/thracia.html>

Orpheus, глав. ред. доц. Д. Котова, ISSN 0861-9387. link: <https://balkanstudies.bg/bg/orpheus.html>

Националните и международни проекти, в които ИБЦТ–БАН е водеща организация или партньор, за изминалата година са 37. От тях 13 са с бюджетна субсидия, 11 проекта са финансирани от ФНИ, 7 са по двустранни спогодби с чуждестранни академии на науките (ЕБР), 3 са финансирани по оперативни програми на структурните фондове и ПВУ, 3 са финансирани от министерства.

Индивидуално 25 учени от звеното са участвали в 45 проекта на други институции, 20 от които са национални, а 25 са международни.

През 2025 г. успешно продължи работата по следните проекти с външно финансиране, в които ИБЦТ–БАН е базова организация:

– „Културната дипломация на Балканите през XX и XXI век: постижения, проблеми, предизвикателства за бъдещето“ с ръководител д-р Ал. Миланова;

– „Преоткриване, съхраняване и популяризиране на културно-историческото наследство в Източна Македония“ с ръководител проф. дин Ю. Константинова;

– „Дигитални исторически пътеки в България и Гърция“ с ръководител проф. дин Ю. Константинова;

– „Corpus Animalium Thracicorum: дигитален корпус на фауната в тракийските земи (1000 г. пр. Хр. – 500 г. сл. Хр.)“ с ръководител д-р Е. Филипова;

– „Да дигитализираш Схизмата: създаване на тематичен виртуален фонд и на интерактивен кът с добавена реалност“ с ръководител доц. д-р Златомира Герджикова;

– „Балканите и глобални предизвикателства след 24 февруари 2022 г.“ с ръководител чл.-кор. проф. Ал. Костов;

– „Расте, но не старее: семантични и 3D технологии за историята на улиците и сградите в София“ с ръководител д-р Ив. Начев;

– „Популизъм и миграции: интердисциплинарно изследване на проблема в Европа през XX и XXI век“ с ръководител д-р Ал. Миланова.

ИБЦТ е съизпълнител в следните два мащабни научни проекти: (1) ИНФРАМАТ Модерна изследователска инфраструктура в подкрепа на науката, културата и технологичното развитие, с ръководител проф. д-р Р. Прешленова; (2) ClaDA-BG: Е-инфраструктура за българското езиково и културно наследство, с ръководител проф. д-р Ю. Константинова.

Заедно с други български научни институции ИБЦТ е подизпълнител в ННП „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина” с ръководител проф. д-р Р. Прешленова

През изминалата 2025 г. бяха одобрени за външно финансиране два проекта под ръководство на учени от ИБЦТ–БАН по конкурси на Фонд „Научни изследвания“:

1. „Българска научна периодика – 2026 г.” с ръководител проф. Р. Заимова
2. „Balkan Consuls: Extraterritorial Agents and the Making of the Modern State in Southeast Europe“ с ръководител доц. д-р Симеон Симеонов.

ИБЦТ-БАН бе одобрен отново през 2025 г. за съизпълнител по проект Е-инфраструктура за българското езиково и културно наследство (ClAda-BG).

През 2025 г. успешно приключи работата по следните проекти с външно финансиране, в които ИБЦТ–БАН е базова организация:

- „Словното богатство на Учителното евангелие на Константин Преславски: старобългарско-гръцки и гръцко-старобългарски речници индекси“, с ръководител проф. д-р Лора Тасева;
- „Да преминеш през войната: Средновековният военен опит на Балканите и неговото социално отражение“, с ръководител д-р Марио Филипов;
- „Българска научна периодика 2025“, с ръководител проф. д.н. Рая Заимова.

През изминалата година бяха проведени 18 конференции, семинари и кръгли маси (7 международни, 7 национални, вкл. с международно участие и 4 национални, вкл. с международно участие, на които ИБЦТ–БАН беше организатор или съорганизатор:

1. Международна научна конференция на тема „Емоции и интелект: репрезентации в езиците и културите на Балканите/ Emotions and Intellect: Representations in the Languages and Cultures of the Balkans“, проведена на 22–24.01.2025 г. в гр. София.

2. Национален форум с международно участие на тема „Свое и чуждо“, проведен на 20–21.03.2025 г. в гр. София.
3. Национален форум с международно участие „Балкански гамбит: Югоизточна Европа между Изтока и Запада (1185 – 1285 г.)“, проведен на 14–15.04.2025 г. в гр. София.
4. Национална конференция по тракология, проведена на 14–15.05.2025 г. в гр. София.
5. Международна научна конференция „History, Monuments and Art in Southeastern Europe: From Early Modernity to the Present“, проведена на 16–18.05.2025 г. в гр. Комотини, Гърция.
6. Национална конференция „Българският Северозапад в Европейския Югоизток през вековете“, проведена на 06.06.2025 г. в гр. Монтана.
7. Международна научна конференция „Populismes et migrations : enquête croisée sur une inquiétude européenne, XXe-XXIe siècles“, проведена на 24.06.2025 г. в гр. София.
8. Международна научна конференция “Modernity, Traditions, and Limits of the State Control in Romania and Bulgaria in the Age of Totalitarianism(s)”, проведена на 25.06.2025 г. в гр. Букурещ, Румъния.
9. Научна конференция с международно участие на тема „Културното наследство в дигиталната ера/Cultural Heritage in the Digital Era“, проведена на 30.07.2025 г. в гр. София.
10. Тържествена международна научна сесия „140 години Съединение“, проведена на 04–05.09.2025 г. в гр. София.
11. Кръгла маса с международно участие на тема „Всекидневие и културни трансфери на Балканите (VI–XVI в.)“, проведена на 01.10.2025 г. в гр. София.
12. Национална конференция с международно участие на тема „Номо Ludens и Номо Balkanicus: играта в словесния свят на Балканите“, проведена на 16–17.10.2025 г. в гр. София.

13. Международна научна конференция на тема: „40 Years of the Rogozen Treasure, 60 Years of Mogilan Tumulus, Rethinking Gold, Silver, and Power“, проведена на 24–27.10.2025 г. в гр. Враца.
14. Международен научен уъркшоп на тема: „Not just another statistic: Early-career researchers' challenges and pathways of resilience“, проведен онлайн на 10.11.2025 г.
15. Международна научна конференция „The Modern City: Heritage, Technologies, Representations“, проведена на 20–21.11.2025 г. в гр. София.
16. Кръгла маса „Изпървом бе водата“, проведена на 27.11.2025 г. в гр. София.
17. Семинар „Всеки Втори Вторник“, (с международно участие), провеждан през цялата година в гр. София.
18. Научен форум „Исторически хамелеони“, провеждан през цялата година в гр. София.

2.1. ЕДНО най-значимо научно постижение.

На свое заседание, проведено на 27.01.2026 г., НС на ИБЦТ избра за най-значимо научно постижение на 2025 г. монографията на проф. Орлин Събев:

Sabev, Orlin, **The Müteferrika Press: Arabic Typography in an Ottoman Context**, De Gruyter, 2025, ISBN: 978-3-11-138491-7.

Монографията представя дейността и продукцията на първата турска печатница в Османската империя. Известна като печатницата на Мютеферика, тя е основана в Истанбул през 1726 г. и е функционирала до 1747 г., когато умира нейният основател, Ибрахим Мютеферика. Монографията проследява създаването и дейността на тази печатница, като се фокусира върху нейните издания, които са били отпечатани на турски език, но с арабска писменост. Тези издания са разгледани с оглед на целите на публикуването им, авторите, съдържанието, формата и графичното оформление, тиража, продажбите и по-късните препечатки и преводи на европейски езици. Книгата включва и изображения на началните и колофонните страници на всички 17 издания,

както и изображения на всички гравюри, географски карти и диаграми, включени в тях или отпечатани отделно. Тази информация е особено полезна за изследователите на историята на печатарството и арабската типография, както и за библиотекарите, колекционерите и кураторите, които трябва да идентифицират и каталогизират запазените до наши дни публикации на Мютеферика (книги и карти).

2.2. ЕДНО най-значимо научно-приложно постижение.

На свое заседание, проведено на 27.01.2026 г., НС на ИБЦТ избра за най-значимо научно-приложно постижение на звеното през 2025 г. изложбата „Древните съкровища на България (The Ancient Treasures of Bulgaria)“.

Изложбата „Древните съкровища на България“ представя фотографии с описания на златни и сребърни предмети с изключителна историческа стойност – съдове, украшения, оръжия и други предмети, открити на територията на днешна България. Изключително ценни експонати са гробните дарове, представлящи най-старото обработено злато в света от Варненския халколитен некропол от V хил.пр.Хр., който е един от най-забележителните праисторически обекти. Представени са и предмети от прочутото Панагюрско съкровище от края на IV – началото на III в.пр.Хр., едно от най-богатите съкровища, открити в Европа, състоящо се от девет пищно и изящно украсени съда от висококачествено злато с общо тегло над 6 кг. Известно като най-красивия античен златен сервиз в света и уникален паметник на тракийската култура, Панагюрското съкровище е било излагано в оригинал в редица музеи по света, сред които Лувъра в Париж, Британския музей в Лондон, музея Гети в Лос Анджелис, Калифорния. Шедьоври от съкровищата от Борово, Вълчитрън, Летница, Рогозен и други обекти допълват изложбата. Всички подбрани предмети впечатляват със своята орнаментика и изящност. Те представят тракийската цивилизация, която се е развивала паралелно с Антична Гърция и Персия и в тясно взаимодействие с тях.

Изложбата „Древните съкровища на България“ е подготвена от екип на Института за балканистика с Център по тракология към Българската академия на науките в изпълнение на Национална научна програма „Развитие и утвърждаване на

българистиката в чужбина“. В сътрудничество с Държавния културен институт към министъра на външните работи тя е показана през 2024–2025 г. в над 10 държави на четири континента в английска, френска, испанска и чешка версия.

През юли 2025 г. в партньорство с ЮНЕСКО, Министерството на културата, Държавния културен институт към министъра на външните работи на Република България и НАИМ–БАН изложбата беше представена в централата на ЮНЕСКО в Париж като част от 47-ата сесия на Комитета за световно наследство на ЮНЕСКО, най-авторитетната международна организация за световното културно наследство.

3. МЕЖДУНАРОДНО НАУЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО НА ЗВЕНОТО

Международното сътрудничество на ИБЦТ–БАН включва изпълнение на проекти по договори и спогодби, участието на отделни изследователи във външни за БАН проекти, както и постигане на договорености за двустранно и многостранно сътрудничество. Един от най-успешните проекти на ИБЦТ е посветен на културната дипломация. Той е под надслов „Културната дипломация на Балканите през XX и XXI век: постижения, проблеми, предизвикателства за бъдещето“, с ръководител гл. ас. д-р Александра Миланова, финансиран от Фонд „Научни изследвания“ на МОН. Освен изследователска работа дейностите по него включват публични срещи-дискусии с представители на дипломатическия корпус, на културния сектор, ръководството на БАН и на ИБЦТ, утвърдени и млади учени, докторанти и студенти. Първата от тях бе проведена на 7 февруари 2025 г. в зала „Иван Гешов“ на Българската академия на науките на тема “Cultivating influence: Cultural diplomacy between France and Bulgaria” в партньорство с Държавния културен институт към Министъра на външните работи на Република България (ДКИ). Специални гости и лектори бяха Н. Пр. Жоел Мейер, посланик на Република Франция в България и г-н Люк Леви, съветник по сътрудничеството и културната дейност и директор на Френския институт в София. Те представиха еволюцията на френската концепция за културна дипломация, посочиха конкретни инициативи и личности, допринесли в най-голяма степен за популяризиране на френския език и култура в България и на българската култура във Франция, отбелязаха и

предизвикателствата пред културната дипломация в съвременния свят. Събитието се проведе в контекста на 60-годишнината от подписването на първото споразумение между БАН и Националния център за научни изследвания на Франция (CNRS).

През следващите месеци по проект „Културната дипломация на Балканите през XX и XXI век: постижения, проблеми, предизвикателства за бъдещето“ бяха организирани подобни публични срещи-дискусии с посланиците на Албания, Германия, Гърция, Полша, Словения и Хърватия, с участие и на директорите на Гьоте-институт в София и Полския институт.

4. УЧАСТИЕ НА ЗВЕНОТО В ПОДГОТОВКАТА НА СПЕЦИАЛИСТИ

Един от основните приоритети в програмата за развитие на научния потенциал на ИБЦТ–БАН е привличането на млади и вече утвърдени специалисти в областта на балканистиката. През изминалата година в звеното бяха обучавани общо тринадесет докторанти в докторски програми по следните професионални направления:

В професионално направление 2.2. История и археология:

- Стара история и тракология;
- Средновековна обща история;
- Нова и най-нова обща история;

В професионално направление 2.1. Филология:

- Балкански литератури и култури.

През 2025 г. двама докторанти успешно защитиха дисертационните си трудове (Семра Ахмед и Милен Марков). Един докторант бе отчислен с право на защита. Бе обучаван един специализант – Цветан Кръстев, под ръководството на проф. Р. Прешленова.

През изминалата година трима учени от звеното спечелиха конкурс за академична длъжност „доцент“ – д-р Георги Ковачев, д-р Николай Сираков и д-р Елмира Василева. Д-р Мариян Карагъзов спечели конкурс за главен асистент в секция „Съвременни

Балкани“. Доц. д-р Антоанета Балчева от секция „Култура на Балканите“ спечели конкурс за академична длъжност „професор“.

Академичният състав на звеното допринася активно и в други форми на обучение, изградени на принципа на активно партньорство на ИБЦТ–БАН с университети и институти на БАН. Това са различни магистърски и бакалавърски програми, общо 56 на брой, в които през 2025 г. са преподавали учени от ИБЦТ–БАН. Те покриват богата и разнообразна проблематика по теми, чийто хронологичен обхват се простира от античната епоха до съвременното. Учени от звеното са водили лекционни и спец-курсове в общо 18 висши училища (вкл. ЦО на БАН) на 48 теми с общ хорариум от 1868 часа, както и упражнения и семинари с общ хорариум 249 часа в три висши училища.

През 2025 г. 12 изследователи от ИБЦТ–БАН са участвали в 18 изпитни комисии за докторанти, магистри и бакалаври в следните институции: Институт за балканистика с Център по тракология „Проф. Ал. Фол“; Софийски университет „Св. Климент Охридски“; Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“; Харковската държавна академия по култура; Източноукраински национален университет Владимир Дал.

През 2025 г. 19 учени от звеното са били членове на 45 научни журита по процедури за академично израстване, като са подготвили 17 рецензии – 11 за ОНС „доктор“, 2 за „доктор на науките“, 1 за „доцент“, 3 за „професор“ и 27 становища – 14 за ОНС „доктор“, 9 за „доцент“, 2 за „доктор на науките“ и 2 за „професор“. Академичните институции, в които са проведени процедурите, са: Институт за балканистика с Център по тракология „Проф. Ал. Фол“; Софийски университет „Св. Климент Охридски“; Нов български университет; ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“; Югозападен университет „Неофит Рилски“; УниБИТ; ИИИЗк–БАН; НАИМ–БАН; ВСУ „Черноризец Храбър“; Университет „Демокрит“, Комотини, Гърция; University of Innsbruck; Sapienza Università di Roma; Charles University.

5. ИНОВАЦИОННА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНОТО И АНАЛИЗ НА НЕЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ

Изследователската дейност на учените от ИБЦТ–БАН включва прилагането на иновационни подходи и методологии, чрез които се интерпретират промените в балканските общества. Проучванията на учените в Института, основани на съпоставителен подход и актуална методология, водят до ново осмисляне на историческите факти и процеси, които се анализират в контекста на етническата и културната пъстрота на Югоизточна Европа. Провежданите в ИБЦТ изследвания имат приоритетно значение за българското общество и държава, като едновременно с това надскочат националните граници и допринасят за разбиране на мястото и ролята на страните от региона в европейските и международните отношения.

През изминалата година продължи работата в рамките на националните и международни научни инфраструктури ИНФРАМАТ, „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“ – МОН, Национална интердисциплинарна изследователска Е-инфраструктура за ресурси и технологии за българското езиково и културно наследство, интегрирана в рамките на европейските инфраструктури CLARIN и DARIAH (КЛаДА-БГ), Устойчиво развитие на Център за върхови постижения „Наследство БГ“, Programme Hubert Curien (PHC) “Rila”, Europeana Network Association, The Black Sea Lab at Harvard University, International and multidisciplinary network of scholars exploring the dynamics of borderlands during the Cold War in Europe and Northeast Asia. Дейността на учените от ИБЦТ става все по-разнообразна, като включва освен традиционните изследвания, публикации, доклади, организиране на научни конференции, издаване на тематични сборници и т.н., също така и изработването на дигитални бази данни, на подкасти, интерактивни изложби и провеждането на публични дискусии. Сред последните трябва да се споменат подкастът „Да поговорим за Балканите“, който през 2025 г. е излъчил 13 епизода, дигиталната библиотека на ИБЦТ, проектът “Corpus Animalium Thracisogum: дигитален корпус на фауната в тракийските земи (1000 г. пр. Хр. – 500 г. сл. Хр.)”, проект „Расте, но не старее: семантични и 3D технологии за историята на улиците и сградите в София“, с ръководител гл. ас. д-р Ивайло Начев (сайт: <https://historicalsofia.eu/bg/>) и онлайн енциклопедията на Центъра по тракология.

Специално внимание в това направление заслужават проектите, финансирани от Европейския съюз (NextGenerationEU) Инвестиция C2.I2 „Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките в сферата на зелените и цифровите технологии“, Процедура BG-RRP-2.015 „Укрепване на изследователския потенциал чрез привличане и задържане на талантиви изследователи“, по който през 2025 г. са активни следните проекти:

- (1) „Да дигитализираш Схизмата: създаване на тематичен виртуален фонд и интерактивен кърт с добавена реалност“ (BG-RRP-2.015-0011), научен ръководител: доц. д-р Златомира Герджикова, изследовател-постдокторант: д-р Кристиян Ковачев;
- (2) „Дигитални исторически пътеки в България и Гърция“ (BG-RRP-2.015-0008-C01), с научен ръководител: проф. д.н. Юра Константинова, изследовател-постдокторант: д-р Стаматия Фотиаду;
- (3) „Преоткриване, съхраняване и популяризиране на културно-историческото наследство в Източна Македония“ (BG-RRP-2.015-0010-C01), с научен ръководител: проф. д.н. Юра Константинова, изследовател-постдокторант: д-р Ангел Златков.

През 2025 г. бе одобрен проект „Балканите и сигурността в Черноморския регион след Студената война“ с иновационен код ID3-идеен проект с научен ръководител проф. Н. Бояджиева.

6. СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНОТО

ИБЦТ–БАН не развива стопанска дейност и не отдава под наем помещения и друга материална база.

7. КРАТЪК АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ НА ЗВЕНОТО ЗА 2025 Г.

Първоначалният утвърден размер на бюджетната субсидия на ИБЦТ-БАН за 2025 г. съгласно протокол 16 на IX-то Общо събрание на БАН от 23.06.2025 г. е 3 562 608 лв. Към 30.09.2025 г. с протокол 19 на заседание на IX-то Общо Събрание на БАН, състояло се на 24.11.2025 г., субсидията бе завишена с 35 973 лв., от които за доплащане на стипендиите на докторантите, увеличени от 1 227 лв. на 1 562 лв. с ПСМ 188 от 18.09.2025 г. от 01.10.2025 г. – 7 035 лв. и за изплатено обезщетение по чл. 222 от Кодекса на труда в размер на 26 152 лв. С безналичен трансфер към субсидията на ИБЦТ-БАН към 30.09.2025 г. са добавени и 1 110 лв. за плащане на такса смет за 2025г. Депозирани са искания за увеличение на бюджетната субсидия към 31.12.2025 г. в размер на 6 245 лв., свързани с плащания за процедури за защита на научна степен.

Допълнително, под формата на вътрешни трансфери от БАН, са получени 9 860,80 лв. – възстановени средства за посещение на чуждестранни учени по ЕБР Румъния.

Средната годишна брутна заплата е в размер на 41 423 лв., като за 2024 г. е била 37 700 лв.

Друг източник, от който се формират финансовите средства на ИБЦТ-БАН, са собствените приходи от продажба и абонамент на издания в размер на 9 831 лв., приходи от такси за провеждане на конкурси – 6 462 лв. и приход от такса на чуждестранен докторант 5 883 лв.

През 2025 г. в ИБЦТ-БАН са получени трансфери от сключени договори с Фонд „Научни изследвания“ на стойност 475 000 лв., от които от две Национални научни програми – „ВИХРЕН“ и Българска научна периодика, с Министерство на културата – 52 720 лв., с БАН Администрация – 58 780 лв. по Национална научна програма Българистика, с ИИКТ-БАН по проект КЛаДА БГ – 45 000 лв., от ИФХ-БАН по проект ИНФРАМАТ – 27 200 лв. и от Софийски университет по проект „Устойчиво развитие на ЦВП „Наследство БГ“ програма ПНИИДИТ – 40 945 лв.

Разходите, извършени през 2025 г. в ИБЦТ-БАН, възлизат на 4 004 869 лв. и са разпределени, както следва:

– 2 669 681 лв. са средствата, изразходвани за възнаграждения и осигурителни вноски на служители, назначени по трудови правоотношения;

– 525 527 лв. са средствата, изразходвани за възнаграждения на членове на научни колективи по проекти и програми, за хонорари на членове на научни журита, за обезщетение по Кодекса на труда на пенсионирал се служител, както и за изплатени болнични от работодателя;

– 481 532 лв. е сумата на задължителните осигурителни вноски за сметка на работодателя;

– 197 517 лв. са изразходвани за изплащане на разходи за издръжка, като в т.ч. за материали – 44 075 лв., за външни услуги – 60 495 лв., за вода, електроенергия и топлоенергия – 12 118 лв., за командировки в страната и чужбина – 74 395 лв., които са основно за участие в различни научни прояви за сметка на сключените договори и действащи проекти;

– 103 968 лв. е сумата, изразходвана за изплащане на стипендии на докторанти;

– 17 181 лв. са средствата, изразходвани за придобиване на дълготрайни материални активи. Закупените ДМА представляват преносими компютри и фотоапарати и са със средства от проекти и договори за нуждите на научния колектив и средства от докторантската издръжка.

8. ИНФОРМАЦИОННА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНТО

Както и в предходните години, интернет страницата на ИБЦТ–БАН (<https://www.balkanstudies.bg/>) е основният източник на актуална информация за научната дейност и събитията, организирани от института. Нейните индивидуални посетители за 2025 г. са били 16 374. През 2025 г. публикациите на сайта на ИБЦТ–БАН са прегледани общо 60 675 пъти.

Очаквано посещенията на страницата на ИБЦТ–БАН са най-многобройни от България (67.03%), следвани от САЩ (8.66%), Германия (2.8%), Китай (2.13%) и други държави.

Процентното разпределение по възрастови групи е както следва:

18-24 години: 9.35%

25-34 години: 12.87%

35-44 години: 25.26%

45-54 години: 23.49%

55-64 години: 16.15%

65+ години: 12.88%

ИБЦТ–БАН има 3 349 последователи във Фейсбук. През изминалата година публикациите на страницата на института са прегледани 187 739 пъти.

До най-много потребители във Фейсбук са достигнали следните съобщения:

Откриване на плакатната триезична изложба „Египетските култове край Черно море / Cultes égyptiens en Mer Noire / Egyptian Cults around the Black Sea“ в Археологическия музей в Созопол, 7 август 2025 г.: 29 148.

Национална конференция по тракология, 14–15 май 2025 г.: 10 538.

Епизод на подкаста „Да поговорим за Балканите“ на тема „Келтите на Балканите“ с участието на ас. д-р Юлий Емилов: 7 574.

Публична среща-дискусия на тема “Greece's culture is far more than the Acropolis”, 2 юли 2025 г.: 4 979.

Откриване на изложбата „По следите на кучето в Древна Тракия“ в Палеонтологичен музей „Димитър Ковачев“ – Асеновград, 17 май 2025 г.: 4 852.

Библиотечна дейност

В края на 2025 г. ИБЦТ–БАН разполага общо с 38 255 библиотечни единици.

Библиотека на Института за балканистика

През 2025 г. в библиотеката са придобити 189 нови библиотечни единици, от които 56 по книгообмен, 77 от дарения, 2 от депозити и 54 са академични издания, предоставени от БАН. Общият брой на библиотечните единици е 30 464.

Броят на читателите през 2025 г. се е увеличил с 0.3%.

Библиотека на Центъра по тракология „Проф. Александър Фол“

Придобити са 69 нови библиотечни единици, от които 13 по книгообмен, 2 от дарения и 54 са академични издания, предоставени от БАН. Общият на брой библиотечните единици в Центъра по тракология е 7 791.

В броя на читателите през 2025 г. няма промяна. Библиотеката преустанови работата си с читатели поради наложителен основен ремонт на сградата.

9. ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАУЧНИЯ СЪВЕТ НА ЗВЕНОТО, която да съдържа:

Списъчен състав на НС на ИБЦТ–БАН, избран от Общото събрание на учените, протокол № 4, т.1 / 29.11.2022 г.

1. чл.-кор. проф. дин Александър Костов (ИБЦТ–БАН) – председател
2. доц. д-р Иво Топалилов (ИБЦТ–БАН) – заместник председател
3. проф. дин Бисер Петров (ИБЦТ–БАН)
4. проф. дин Валерия Фол (ИБЦТ–БАН – в пенсия)
5. проф. д-р Лора Тасева (ИБЦТ–БАН)
6. проф. дюн Надя Бояджиева (ИБЦТ–БАН)
7. проф. дин Олга Смолина (ИБЦТ–БАН)
8. проф. дин Орлин Събев (ИБЦТ–БАН)
9. проф. дин Рая Заимова (ИБЦТ–БАН – в пенсия)

10. проф. д-р Румяна Прешленова (ИБЦТ–БАН)
11. проф. дин Юра Константинова (ИБЦТ–БАН)
12. доц. д-р Антоанета Балчева (ИБЦТ–БАН)
13. доц. д-р Владислав Иванов (ИБЦТ–БАН)
14. доц. д-р Гергана Дончева (ИБЦТ–БАН)
15. доц. д-р Добриела Котова (основен трудов договор в КМНЦ–БАН – от декември 2025 г.)
16. доц. д-р Добринка Парушева (основен трудов договор в ПУ „Паисий Хилендарски“)
17. доц. д-р Златомира Герджикова (ИБЦТ–БАН)
18. доц. д-р Зорка Първанова (ИБЦТ–БАН – в пенсия)
19. доц. д-р Ирина Огнянова-Кривошиева (ИБЦТ–БАН)
20. доц. д-р Калин Стоев (основен трудов договор в УниБИТ)
21. доц. д-р Людмила Миндова (ИБЦТ–БАН)
22. доц. д-р Марияна Стамова (ИБЦТ–БАН)
23. доц. д-р Росица Градева (ИБЦТ–БАН – в пенсия).

10. КОПИЕ ОТ ПРАВИЛНИКА ЗА УСТРОЙСТВОТО, ДЕЙНОСТТА И ВЪТРЕШНИЯ РЕД НА ЗВЕНОТО

https://balkanstudies.bg/images/Правилник_ИБЦТ-16.05.2023.pdf

11. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ В ОТЧЕТА И ПРИЛОЖЕНИЯТА КЪМ НЕГО СЪКРАЩЕНИЯ

ВСУ – Варненски свободен университет

ВТУ – Великотърновски университет

ДА – Държавна агенция

ИБЦТ–БАН – Институт за балканистика с Център по тракология „Проф. Александър Фол“ при Българска академия на науките

ИИИЗк–БАН – Институт за изследване на изкуствата при Българска академия на науките

ИИКТ–БАН – Институт по информационни и комуникационни технологии при Българска академия на науките

КМНЦ–БАН – Кирило-Методиевски научен център при Българската академия на науките

МОН – Министерство на образованието и науката

НАИМ–БАН – Национален археологически институт с музей при Българска академия на науките

ОНС – Образователна и научна степен

ПВУ – План за възстановяване и устойчивост

ПУ – Пловдивски университет

СУ – Софийски университет

УниБИТ – Университет по библиотекознание и информационни технологии

ФНИ – Фонд “Научни изследвания”

ЦО–БАН – Център за обучение при Българска академия на науките